

OSMAN ŞAHİN

AĞIZ İÇİNDE DİL GİBİ
ACI DUMAN

BÜTÜN ÖYKÜLERİ 2

ÖYKÜ

Osman Şahin
AĞIZ İÇİNDE DİL GİBİ
ACI DUMAN
BÜTÜN ÖYKÜLERİ 2

Can Yayınları: 1696
Türk Edebiyatı: 496

© Osman Şahin, 2007
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2007

1. basım: Aralık 2007
2. basım: Mart 2008

Yayına Hazırlayan: Faruk Duman

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzeltili: Nurten Sönmezcan

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0875-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Osman Şahin
AĞIZ İÇİNDE DİL GİBİ
ACI DUMAN
BÜTÜN ÖYKÜLERİ 2

ÖYKÜ

CAN YAYINLARI

**OSMAN ŞAHİN'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI**

GENİŞ BİR NEHRİN AKIŞI: YAŞAR KEMAL / *deneme*
MAHŞER / 1998 Yunus Nadi Öykü Ödülü
ÖLÜM OYUNLARI / 2003 Yunus Nadi Öykü Ödülü
KIRMIZI YEL – ACENTA MİRZA / *öykü*
SONUNCU İZ / *öykü*

Osman Şahin, 1940'ta Mersin'in Aslanköy ilçesinde doğdu. Dicle Köy Enstitüsü'nü, Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü'nü bitirdi. Doğu, Güneydoğu, Malatya, İzmit, İstanbul liselerinde spor öğretmenliği yaptı. 12 Eylül 1980'den sonra sürgün edilerek res'en emekli edildi. Bir eleştiri yazısı yüzünden bir buçuk yıl hapis yattı. *Kırmızı Yel* ile TRT 1970 Öykü Büyük Ödülü'nü, *Ağız İçinde Dil Gibi* ile 1980 Nevzat Üstün Öykü Ödülü'nü, *Selam Ateşleri* ile 1992 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü'nü, ve 1993 yılı Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Mahşer* ile 1998, *Ölüm Oyunları* ile 2003 Yunus Nadi Öykü Ödülleri'ni kazandı. 1979 9. Uluslararası Ankara Film Festivali'nde, sinemamıza yaptığı katkılardan ötürü Aziz Nesin Emek Ödülü ile, 1999 36. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde Yaşam Boyu Altın Portakal Onur Ödülü ile onurlandırıldı. 1999 yılında Truva Kültür ve Folklor Derneği'nce Anadolu folklorünü yapıtlarında ustaca işlediği için yılın edebiyat ödülü ile onurlandırıldı. *Kırmızı Yel*, *Den Rôde Vinden* (1984) adıyla İsveç'te, birçok öyküsü Polonya, Macar, Alman, Fransız, Hollanda dillerine çevrilerek yayınlandı. Yazarın on üç öyküsü *Tales From Taurus* adıyla İngilizce yayınlandı. *Kayalara Vurmuş Suretin* öyküsü Mersin Devlet Opera ve Balesi'nce Kraliçe Aba adıyla baleye uyarlandı. Yazarın bu güne dek yirmi iki öyküsü filme alındı, bu filmlerin bazılarının senaryolarını kendisi yazdı. Filmler yurtiçi ve yurtdışı film festivallerinde sinemamıza otuzdan fazla ödül kazandı.

İÇİNDEKİLER

AĞIZ İÇİNDE DİL GİBİ

Ağzıkörler	11
Obruk Bekçisi	19
Tomruk	26
Irgat Erleri	37
Namus Eri	56
Özlü Hamurlar	64
Hemşeri	69
Ağız İçinde Dil Gibi	73
Gömlek	76
İzmir Bekir	94

ACI DUMAN

Ocağına Düşmek	103
Ustahmet Çeliği	113
Makam Taşları	124
Acı Duman	139
Yörük Ana	151
Kanın Masalı	158
Kör Gülüşan	174
Kanlı Garo	185
Zaman Suçlusu	193
Sarı Sessizlik	198
Beyaz Öküz	205

AĞIZ İÇİNDE DİL GİBİ

1. Basım, Cem Yayınevi, 1980

Ağzıkörler

Derin sel yatağından yukarı ağır adımlarla çıktılar. İkisi de kısa boyluydu. İkisi de acı bir anıya batmışlar gibi kederli başlarını öne eğmişlerdi.

Kadın olanı önden gidiyordu. Bir kazma ile kürek atmıştı omzuna. Peşi sıra gelen çocuk, kıvrık kara saçlı, iri parlak gözlüydü. Koltuğunun altına katlanıp dürülmüş, renkli, yepyeni bir kıl çuval almıştı. Anasının ardı sıra yürüyordu.

İkisi de yorgundu. İkisinin de göğüsleri solukluydu, ağzıları büyümüşü.

Kuru, çok kuru, yakıcı bir de sıcak vardı havada. Yukarıda ne bir bulut, ne de bir rüzgâr vardı üstlerine azıcık olsun serinlik dökecek. Koyak tabanını boydan boya kaplayan ak çakıl taşlarının üstüne vuran güneş, güçlenmişçesine daha bir parlıyor, insanın gözünü alıyordu. Ancak, ana ile oğlun ne sığağa, ne de yorgunluğa aldırtdıkları vardı. Birbirlerinden habersiz iki yolcudan farksızlarmış gibi hiç konuşmadan, kendi hallerinde dalgın, sessiz yürüyorlardı.

Elleri yüzleri biraz temizceydi. Giysileri yeniydi. Kazmayla kürekleri, bir de dürülüp katlanmış kilim nakışlı kıl çuvalı olmasa, onların bir düğüne ya da davete gittiğini sanabilirdi insan. Oysa değildi. Sığağı da aşan derin bir keder vardı ikisinin de yüzünde. Kadının kömür karası kıvrık saçları,

beyaz başörtüsünün altından kalçasına kadar sarkmıştı. Kadın, gözlerini kısıyordu bazen. O kısışta dudakları kıpırdıyor, yanakları titreyip seğriyordu. Ağladı ağlayacak bir hali vardı. Terli yüzünü arada bir siliyor, hep uzayan, kısaltmayan, ince bir inilti, ince bir ağıt gibi yürüyordu.

Sel yatağı gerilerde kaldı. Çam ormanlarıyla kaplı, sık gölgeli bir yola girdiler. Orman serindi, uğulduyordu. İri dallı gövdeleriyle gökleri tutan iri, dev çam ağaçlarının dipleri sakız ve reçine kokuyordu.

İleride, yola dirsek vermiş iri bir kayalık vardı. O kayalığın dibine varınca durdu kadın. Omuzlarını ağrıtan kazmayla kürek yükünü yere indirdi. Yüzü, omuzbaşları bol terliydi. Başörtüsünün ucuyla önce oğlunun, sonra da kendi yüzünün terini sildi.

— Yoruldun mu oğul, dedi, kısık, kederli bir sesle. Yoruldun mu Memedimin andacı? Anan bülüğünü yesin senin...

Çocuk, yorgun olduğu halde şişindi.

— Hiç yorulur muyum Ana? Bu yol ne ki? Daha bir bu kadar yol giderim.

Oğlunun şişinmesi, ananın hoşuna gitmişti. Başörtüsünün ucuyla oğlunun yüzünü tekrar yelle-yiverdi.

— Sık dişini biraz, dedi. Babana varmamıza az kaldı. Sık dişini...

Çocuk yanıt vermedi. Isdar tezgâhında yeni dokunmuş kilim renkli kıl çuvalı yere atıp üstüne oturdu. Ayağından karalastik pabuçlarını çıkardı. Pabuç içlerine toz toprak dolmuştu. Tozu toprağı silkelemeye koyuldu.

Ana, her zamanki o dalgın, sessiz haline dönmüştü gene. İkide bir çevresine, ormana, karşıdaki iri dağ katlarına bakıyordu. Her bakışının ardından,

uzun bir anlatıma geçecekmiş gibi soluklanıyor, derin derin iç geçiriyordu.

Havada kuşlar dönüyordu. Arı kuşları, kırlangıçlar, atmacalar, doğanlar... Çok ilerideki dağların üstüne masmavi, cam gibi parlak bir gökyüzü oturmuştu. Karşıda, tepesi ormanlarla kaplı bir dağın yüzü irili ufaklı sayısız mağaralarla peteklenmişti. Ve dağın önü, sipsivri uçurumlu kayalıklara bakıyordu.

Ana çevresine, uzaklara bir süre daha baktıktan sonra genişçe bir soluk koyverdi önüne.

— Hey gidi günler, hey gidi! dedi kendi kendine. Kim derdi ki bugünleri de göreceğiz... Vaktiyle burarlardan geçerdik oğul. Babanla şu ormana, işte işte, şu yürüdüğümüz yoldan yürür, kaçak oduna giderdik. Sen küçüktün, sen sırtımdaydın o zamanlar. Hep ağlardın. Ah şu ormanın, yolun ağzı dili olsa da söylese, kim bilir kaç çocukluk sesini duydu senin, kaç?..

Ana sustu. Bir süre daha derince soluklanıp iç geçirdikten sonra kazmayla küreği omzuna aldı.

— Fazla oyalanmayalım yavrum, dedi. Gün öğlen oldu. Bu gidişin bir de dönüşü var. Babanı bekletmeyelim fazla...

Çocuk, pabuçlarını giydi. Kilim renkli kıl çuvalını koltuklayıp doğruldu. Kayalıktan ayrıldılar.

Ormanı çıktıktan sonra iki yanı bolca ota, çalıya kesmiş toprak bir yola girdiler. Ortalık delice yaban otu ve sıcak kokuyordu. Kır çayı, kekik, yavşan, kör yonca kokuyordu. İri dallı kanaklar, otlar baldırlarını dövüyor, kanak uçlarından incecik pamukçuklar uçuyordu. İleride bir karamık çalısının tepesine bir takcık kuşu tünemiş, hiç kımıldamadan duruyordu. O çalıya çokça kuş konuyor olmalıydı. Tepe dalları

apak, akıtma kireçlenmiş kuş pislikleriyle doluydu çünkü. Yukarıda hava tutuşmuş yanıyordu. Ağaçlara ağmış gitmiş sarmaşıklar, susuzluktan yorgun düşmüş kollar örneği, cansızdılar. Yaprakları birer ikiyeşer dürülüp ufalmıştı. Yaz ortaları olmasına karşın, gerilerde gökyüzü ile ağız ağıza gelmiş, dumanlı başları henüz kar yükünden kurtulamamış iri Bolkar Dağları görünüyordu. Ve dağların sivrilikleri oralarda mavi göğün ufkunu daha da yukarılara itmiş gibiydi.

Ana, gene önden yürüyordu. Dalgındı. Her solukta bir başka dünyayı yaşıyor, algılıyor gibiydi. Her an içinden geçen bir anı kıpırtısını, bir düşüncüyü yakalamak istermiş gibi duyarlı bir gözle iki yana bakıyordu. Bakışları bazen dalgınlaşıyor, bazen de diline vuruyor, konuşuyordu.

— Şimdiye ayan olmuştur babana geleceğimiz oğul, ayan olmuştur mutlaka... Dün gecedен beri dimdik ayaktadır o şimdi. Ah Memedim, ah kocam!.. Nasıl da şaşıracaksın oğlunu görünce kim bilir, nasıl da?.. Bak bak, kara oğlum, kara Mustafam büyümüş, adam olmuş da, beni almaya gelmiş diyecek. Oğlum, diyecek, Mustafam diyecek. Diyecek... Sabret Memedim, az daha sabret!.. Sana varıp, kavuşmamıza az kaldı. Sabret...

Mustafa çocuk, anasının konuşmalarından habersiz, gerilerde kalmıştı. Önünde ardında uçuşan kırmızı kanatlı, boz benekli çekirgelere bakıyor, kuş taşıyor, kovalıyordu. Yolculuğu bir tür oyun etmişti kendine. Sonra da gerilerde kaldığını fark edince hızlanıyor, körpe sıpalar örneği, başını sağına soluna çevirip döndürerek, bir koşuda anasına yetişiyordu.

Ana, anılarla doluydu. Dalgın, kederli bir dünya-

da sessiz adımlarla yürüyor, kendi kendine, az sonra varacağı kocasıyla konuşuyordu.

— Yürümek, adım almak nasıl da yakışırda sana? Nasıl da?.. Oturmak sana yakışırdı. Herbir şeyin yönü-yakışığıydın sen. Tuttuğun baltaların sapına, değme erkeğin avucu yetişmezdi. O çakmaktaşı kavların, bileği taşların hâlâ sandığımın dibinde durur. Sırtına aldığın ağır odun yükleriyle nasıl da karanlıkları yüze yüze çıkar gelirdin Memedim? Nasıl da? Kendi ellerimle elini ayağını yıkar yurdum. Terin erkek erkek, alaçamlı bir hoş kokardı. Tütün tabakanı önüne açışın daha bir hoştu... Hey gidi yokluk, hey gidi... Bir tırnak geçim uğruna insana bin bir türlü takla attıran yokluk, adın bat-sın...

Kadın, anılarına daha fazla batmaktan çekinirmiş gibi gene sustu. Derince soludu. Dilinin ucuna geliveren sözcükleri dertli dertli ah çekişlerin soluğunda koyverdi.

Çocuk gerilerde kalmıştı. Renkli kıl çuvalını başının üstüne şemsiye örneği açmıştı. Baştan başa renk ve nakış yüküydü kıl çuval. Güneşte morlu, sarılı, kırmızılı, pembeli, yeşilli renkleriyle tutuşmuş yanıyordu.

Kadın, kazmayla küreğini sağ omzundan sol omzuna aldı. Hem yürüdü, hem kocasıyla konuşmasını sürdürdü:

Kaç yıl oldu birbirimizi görmeyeli koca? Söyle kaç yıl oldu? Tam sekiz yıl değil mi? Dile kolay, sekiz yıl... Tam sekiz yıldır uğramadım yurduna. Ama şu yüreğimin çanı, göğsümün gürültüsü hep senden yana vurdu, hep seni diye öttü. Bunca yıldır derdini tuttum senin Memed, bunca yıldır..

Yürüyor, duruyor, sonra gene yürüyordu. Çevre-

sine bakınıyor, sonra tekrar duruyordu. Süzgül, kederli bakışlarla ormanı, havayı dinliyordu. Sanki ormandan kulağına bir ses çalmıştı da, o sesin geldiği yönü arıyor gibiydi. Yürüdüğü yolda, baldırlarına çarpan yaban otlarında, omuzlarına değen iri kozalaklı çamların dalında, uçan arıların sesinde, geçmiş gitmiş ayların, yılların değişik kokularını, bin bir anının ayrıntılarını görüyordu. Ormandan gelen uğultu, çam pürlerine değen hafif yelin hışırtısı âdetta yarı kaybolmuş bir dille sesleniyordu ona. Anılar sarıyordu içini, anılar... Yüreği yanıyor, düşlerle, yitmiş gitmiş gölgelerle doluyordu aklı. Geçmiş yılların ağırlığı bazen adımlarına vuruyor, bir yavaşlatıp bir hızlandırıyor onu.

Ağlamaya başladı.

— Tümü bir kucak odun için, dedi. Tümü, olduğu, olacağı bir kucak odun için. O odunlar sebebimiz oldu bizim. Bir tırnaklık geçim sebebimiz oldu, Memedim. Sırtının yüküyle, sırtının odunuyla vurdu seni. Gördüm, bilirim, orman kolcuları vurdu seni. Taşadığın odunları al kanına boyadılar. Şimdi o odunlar kimin ocaklarında yanar kim bilir? Ben ise genç yaşımda göğsüm emizikli dul kaldım. Dul kaldım dilsiz bir ana sabrıyla. Nereye baksam, dul gölgame erkek nefsi aşerer. Fakiriz, soframız kuru, ağzımız ekmek görmez diye adımız “Ağzıkörler”e çıkmıştı zaten. Şimdi sen öleli soframız daha da örümceklendi. Kimse bizi hukukuna almadı. Adamlığına almadı. Kimseler arayıp sormadı hey Memedim. Nere gittiysek, hangi taşa başımızı çaldıysak, hayatın kolayına geldik. Candarmanın, hükümetin kolayına geldik. Alttan geçtik, üstten geçtik de, neticede dağlarda kaldı mezarın, dağlarda...

Hafif yokuşu çıkınca yüzüne azıcık yel değdi,

durup soluklandı biraz kadın. Havayı içinden geçircesine soluklandı. Sonra ileride, yıkılacakmışçasına yan yatmış duran, kara gövdeli, yaşlı, çok yaşlı bir çam ağacına doğru hızlandı. Kederli bir coşku, kederli bir garip heyecan sarmıştı yüzünü şimdi. Koşmaya başladı birden. O koşuda omuzlarını döven kazmayla küreğin takırtıları duyuldu. Ama kadının sesi, o takırtıları da bastırdı.

— Geldik Memedim, diye bağırdı. Kalk! Kalk seni götürmeye geldik! Yeter artık, mezarının Yörük sürülerinin ayağının altında kaldığı, yeter. Köy mezarlığında sana göre yer gördüm, yer beğendim. Mezarını kazdırdım. Yeter artık mezarının yazının, yabanın yüzünde kaldığı. Yeter bunca yıldır otun, çalının arasında yattığın, yeter... Kalk da bak, seni oğlun Mustafa'yla almaya geldik, kalk!..

Eğri, iri, yaşlı çamın dibine varır varmaz omzundaki kazmayla küreğini yere attı. Çamın dibine yakın, üzeri kurumuş yaban otlarıyla kaplı uzunca bir toprak tümseğin üstüne attı kendini. “Kalk,” dedi, “Kalk!..” Sessizce hıçkırıyor, omuz başları o hıçkırışta kocasının gömüt toprağını dövüyordu.

Çocuk, az sonra çuvalı başının üstünde şemsiye örneği tutmuş, ağır ağır çıkıp geldi. Bir anasına, bir de eğri çama baktı. Eğri çam çok büyüktü. Yaşlı dalları genişçe bir alanı kaplamıştı. Çocuk, başının üstünde tuttuğu renkli kıl çuvalı eğri çamın dallarından birine attı. Sırtını çam ağacına vererek bir süre bekledi. Hiç görmediği, sesini bile duymadığı, anımsayamadığı babasının gömütünün başındaydı şimdi. Uzun uzun anasına, anasının kapandığı gömüt toprağına baktı.

Ana ise, oğlunun geldiğinden habersizdi sanki. Hiç kalkmayacakmış gibi düşüp yapışmıştı otlarla

kaplı gömüt toprağına.

Çocuk, neden sonra sırtını çam ağacından aldı. Ne yapacağını bilen yetişkin bir insan gibi iki avucuna tükürdü. Kazmayı eline aldı.

— Çekil Ana!

Kadının omuzlarının sarsıntısı durmuştu. Ağlamıyordu. Yüzü, gözü kızarmıştı, mosmordu. Ağır ağır doğrulduğunda, terli yüzüne, alınına, avuçlarına gömüt toprağının kurumuş, moloz olmuş tozlu otları yapışmıştı.

Çocuk kazmayı vurunca, ana, eliyle gömüt toprağının üstünü usulca okşadı.

— Babanın ayakucu şurasıydı oğlum, dedi. İster sen önce ayakucundan başla. Başucu ise şurası... Yavaş vur kazmayı, yavaş vur da incinmesin babacığının toprağı...

Çocuk gerildi. Bir bir daha vurdu; az sonra renkli kıl çuvala doldurup da sırtında, geri köyüne taşıyacağı babasının kemiklerine ulaşmak için.

Vurdu.

OSMAN ŞAHİN

AĞIZ İÇİNDE DİL GİBİ
ACI DUMAN

ÖYKÜ

Öykücülüğümüzün usta yazarlarından **Osman Şahin**'in bütün öykülerini yayınlamaya devam ediyoruz. Elinizdeki ikinci cilt, *Ağız İçinde Dil Gibi* ve *Acı Duman*'ı bir araya getiriyor. Şahin'in bu güçlü öyküleri, yayımlandıkları günden bu ana pek çok kez basıldı ve sayısız okura ulaşarak edebiyatımızın çağdaş klasikleri arasına girdi. Eleştirel gerçekçi yöntemi benimsemiş, toplumsalçı düşüncesiyle çarpıcı olayları konu edinen, konularını Maupassant gibi seçen bir öykücü Osman Şahin. İlk bir başlangıç yapıyor, sonra olayı geliştirerek sonuca varıyor. Bölümler arasındaki bağlantıyı çok sıkı tutuyor. Şahin, gerilimin doruğa çıktığı yeri çok iyi saptıyor. Bir öykücü için tam bir başarıdır bu. İçinde sekiz öykünün, Ayna, Kan, Keriz, Tomruk, Kurşun Adres Sormaz, Zincir, Gömlek, Gülüşan adlarıyla filme çekildiği, birçok öykünün İngilizce, Fransızca ve Almanca'ya çevrildiği *Ağız İçinde Dil Gibi / Acı Duman*, tekrar tekrar okunacak bir kitap.

KAPAK RESMİ: MEHMET GÜLER

ISBN 978-975-07-0875-6

9 789750 708756

<http://www.canyayinlari.com>